

Hodnocení diplomové práce

Matyáš Fiala

Sběr prachu / Collecting Dust

Matyáš Fiala prošel Střední uměleckoprůmyslovou školou v Uherském Hradišti, která, s velkou nadsázkou řečeno, formuje studenty v celkem specificky zemité osobnosti. Neodpustil jsem si tuto floskuli, která samozřejmě už dávno není zcela platná, ale na Matyáše tak nějak pasuje. Ač prošel sochařským oborem, k nám přišel a prezentoval se především jako malíř, kreslíř a autor textů. Ač Hradišťák, je z Prahy. Docela dlouho jsme ho museli přesvědčovat, že má vcelku solidní sochařské uvažování a vidění. Chvillemi to s ním vypadalo podle příměru, že když dogu převléknete za čivavu, pořád zůstává dogou.

Od začátku nebyl studentem, který by přišel jen zvládnout sochařské postupy. Bylo zřejmé, že pracuje z vlastního vnitřního tlaku, z potřeby spojovat obraz, text, figuru, příběh a určitou ne vždy pohodlnou citlivost. Téměř všechno u něj nějak souvisí s jazykem. Když ne přímo s textem, tak alespoň s vyprávěním, s náznakem děje, s poetickou situací, která není úplně vyslovená, ale ani čistě formální. Prostě řečeno jeho slovy: „Nebe bude.“ Během času se vypracoval i ke svébytnému a dobře rozpoznatelnému sochařskému rukopisu.

To je Matyášova síla a zároveň jeho dlouhodobé riziko. Má schopnost vytvářet obrazy, které nejsou prázdné, nejsou jen efektní, nejsou jen školně sochařské. Zároveň ale často pracuje na hraně znečitelnosti. Věci vrství, skrývá, znepřesňuje. Případně silná narace jde proti prosté působivosti formy. Vše důkladně analyzuje a v konečném důsledku často silně podřizuje obsahu. V jeho pracích je tedy patrné silné literární cítění, práce s poezií, kresbou, reliéfem, figurou i obrazem.

Diplomová práce *Sběr prachu* je v tomto smyslu logickým, ale zároveň podstatně náročnějším krokem. Matyáš zde pracuje se silně poeticky abstrahovanou kamennou figurou v mírně nadživotní velikosti, která stojí před shlukem reliéfních struktur a vstupuje do nich. Důležité je, že už nejde jen o poetický motiv nebo ilustraci vnitřního stavu. Kámen, měřítko, váha a fyzická práce mu nedovolují věc jen odvyprávět. Nutí ho rozhodovat v objemu, v povrchu, v měřítku, v poměru mezi figurou a reliéfem.

Velmi zajímavým způsobem se zde prolíná prostorová, ale stále víceméně dvojrozměrná skladebnost v kontrastu k hmotově dominantní, uzavřené figuře. Vše je odvedené ve specificky působivém materiálu, dioritu. I druhá prezentovaná práce, tentokrát v pískovci, udržuje tento kontrastní princip. Pod jemnou reliéfní strukturou, jako by ne zcela kotvenou k povrchu, je možné vnímat vypnuté a hmotné jádro.

Práce má několik silných rovin. První je samotná práce s časem. Ne jako velké teoretické gesto, ale jako konkrétní fakt sochařské práce. Kámen se nedá obejít rychlou zkratkou. Odpor materiálu, pomalost opracování, prach, stopa ruky, nástroje a postupné vrstvení rozhodnutí jsou zde přítomné.

Druhá rovina je vztah figury a struktur. Figura není heroická, nevládne situaci. Spíš se do ní zaplétá, orientuje se v ní, osahává ji, možná se jí nechává pohlcovat. Bloudící chodec pod hvězdnou oblohou.

Třetí rovina je monumentalita. U Matyáše bych byl s tímto slovem opatrný. Ne každá větší socha je monument. Tady ale lze o monumentalitě mluvit oprávněně, protože práce otevírá otázku trvání, veřejnosti, paměti a historické zatíženosti sochařské formy. Nejde o rehabilitaci monumentu ani o nové autoritativní gesto. Spíš o pokus, zda lze použít těžkou, trvalou a historicky zatíženou formu bez toho, aby se okamžitě změnila v reprezentaci moci, jednoznačné ideje či pouhou sebe prezentaci.

Textová část diplomové práce je ambiciózní a po úpravách se dá velmi dobře vnímat. Matyáš v ní pracuje s vlastním schématem, jak obecně uchopit svou práci – s osovým polem mezi snem, mřížkou, utopií a dystopií. Vrací se i ke svým starším pracím a pokouší se je vztáhnout k diplomové soše. Tato část je nejsilnější tam, kde vychází z konkrétní práce, z její formy, materiálu, měřítka a způsobu vnímání. Mírně rozbitá a rozbíhající se je tam, kde se snaží z jedné sochy vyvodit příliš široké závěry o společnosti, budoucnosti nebo technologiích. V rámci jeho souběžného uvažování je to ale pochopitelné a obhajitelné. Je to otevřená struktura, která zakládá dobré výchozí podmínky pro další práci. Přesto se zde velmi snadno může přesvědčivá sochařská intuice změnit v intelektuální mlhu.

Je ale fér říct, že oproti prvním verzím textu došlo k výraznému zpřesnění. Původně se místy pletla estetická rovina, významová rovina a rovina prožitku. Teorie občas nesla hlavně sama sebe. Ve finální podobě je text čitelnější a lépe drží vazbu k samotnému dílu. Stále je v něm občas mnoho velkých pojmů, utopie, budoucnost, monument, společnost, technologie. Ne všechny jsou stejně nutné. Ale v důležitých místech Matyáš chápe, že diagram není argument, ale pracovní mapa. A že nejpřesvědčivější není civilizační diagnóza, ale konkrétní popis toho, jak samotná socha působí.

V tom je podstatné, že se Matyáš v diplomové práci nepokusil svou dosavadní poetiku opustit, ale vystavil ji tvrdšímu testu. Jeho sklon k příběhu, neurčitosti, zneklidnění a literárnímu vrstvení se zde potkává s materiálem, který má vlastní odpor. Právě v tom je práce cenná. Není to útěk do kamene jako do „pocitivého“ materiálu. Je to spíš zkouška, jestli jeho dosavadní vnitřní, poetická a někdy záměrně neostrá práce obstojí v pomalém, fyzickém a těžkém médiu. Podle mého obstála.

U sochy bude ještě rozhodující míra dotažení povrchů, vztah kresby a objemu, poměr figury a reliéfní části a vlastně i případné budoucí umístění. Už i s ohledem na mřížku, ke které autor umístění vztahuje, to nebude socha „nomád“. Právě vztah k prostoru je zde důležitější, než text zatím plně dořešil. Pokud práce míří k úvaze o monumentu a veřejném prostoru, nemůže otázka konkrétního umístění zůstat jen vedlejší.

Matyáš Fiala předložil diplomovou práci, která je osobní, velmi pracná, sochařsky ambiciózní a přesvědčivě odvedená. V rámci jeho dosavadní tvorby představuje podle mého velmi výrazný posun, včetně dílčím způsobem kritizovaného souběžného myšlenkového pozadí. Práce Matyáše Fialy si uchovává vlastní poetiku, ale nevystačí si už jen s ní. Opírá se o materiál, čas, měřítko a fyzickou zkušenost, a především o vlastní silnou osobnost.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **1 – výborně**.

Vojtěch Míča

V Podlešíně 4. června 2026

